

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Analýza efektivity boje se zbraněmi
v rámci rozvojové pomoci v oblasti Rohu
Afriky**

Bc. Petr Dvořák

Plzeň 2014

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

**Analýza efektivity boje se zbraněmi
v rámci rozvojové pomoci v oblasti Rohu
Afriky**

Bc. Petr Dvořák

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Záhořík, Ph. D.

Katedra antropologických a historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce PhDr. Janu Záhoříkovi, PhD. za jeho odborné a trpělivé vedení, cenné rady a připomínky. Současně i mé rodině za jejich podporu, která mi byla po celou dobu oporou.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
1	DEFINOVÁNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI.....	6
1.1	Její úloha a charakter v boji se zbraněmi	7
3	SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI SE ZBRANĚMI V RÁMCI ROZVOJOVÉ POMOCI.....	8
3.1	Státy – Zahraniční spolupráce	9
4	CÍLE ROZVOJOVÉ POMOCI V SOUVISLOSTI S PROBLEMATIKOU ZBRANÍ ...	16
4.1	Obchod se zbraněmi.....	16
4.1.1	Obecné rozdělení obchodu se zbraněmi	17
4.1.2	Obchod se zbraněmi a organizovaný zločin.....	19
4.2	Armáda a ozbrojené skupiny – Odzbrojení, proces demobilizace a reintegrace, armádní sklady.....	21
5	FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ EFEKTIVITU ROZVOJOVÉ POMOCI.....	27
5.1	Míra stability cílové oblasti	27
5.3.1	Samotné nastavení zahraniční pomoci	35
5.3.2	Financování v rukou států	36
6.3	Lidské zdroje a state-building.....	38
7	KOMPARACE VELKÝCH PROJEKTŮ S LOKÁLNÍMI A JEJICH VYHODNOCENÍ	40
7.1	Post-konfliktní rekonstrukce v Rohu Afriky.....	41
7.2	Úspěšnost malých projektů ze strany NGOs	48
8	ZÁVĚR.....	48
9	POUŽITÁ LITERATURA	50
9.1	Dokument organizace	50
9.2	Monografie.....	50
9.3	Příspěvek ve sborníku	53
9.4	Příspěvek v odborném periodiku	53
9.5	Internetové zdroje.....	55
9.6	Working papers	56
9.7	Příspěvek z konference	57
9.8	Akademická práce	57
9.9	Webové stránky	57
10	RESUME.....	59

11.1 Referenční seznam zkratek	60

1 ÚVOD

Téma související se zbraněmi s jeho následným zasazením do kontextu rozvojové pomoci odehrávající se na pozadí především současných událostí v oblasti Rohu Afriky jsem si zvolil hned z několika důvodů. Jedním z nich byl prvotní zájem už během psaní mé bakalářské práce, která byla úzce specifikovaná na deskripci samotného obchodu se zbraněmi v téže oblasti s přístupy mezinárodního společenství, ale i regionálních aktérů. Mnohé paralely se objevují i v této práci, jsou však více zaměřeny na téma rozvojové pomoci, procházející už delší dobou debatou o náplni její agendy, nástroji a vůbec o celkové efektivitě jednotlivých složek s ní související. Právě to byl další důvod, proč jsem si toto téma zvolil. Nejenom rozšířit úhly pohledu na problematiku zbraní, ale zároveň ji logicky spojit s činností, která se podílí na praktické realizaci toho, čemu říkáme odzbrojení, trvale udržitelný rozvoj, socio-ekonomický rozvoj apod. Motivací pro započítí této práce byla i snaha přispět k současně probíhající debatě o podobě rozvojové pomoci, která je v České republice, na rozdíl od zahraničí, spojena zejména s konzultací a projektovým řízením projektů zaměřených na rozvoj skrze vzdělávací, zemědělské aj. projekty. Koncept nepočítá s hrozbami, které představují zbraně samotné a není jim věnována dostatečná pozornost např. v podobě specializovaných projektů zaměřených výhradně na jejich zneškodnění nebo snížení jejich počtu.

V kontextu rozvojové pomoci je však hned na úvod důležité říci, že zbraně v tomto ohledu nelze chápat jako

prostředek, ale jako cíl, který má být eliminován. A to v jakékoliv podobě, ať už přímé nebo nepřímé hrozbě, která je v oblasti Rohu Afriky bezesporu přítomná a ohrožuje běžné rozvojové projekty, které s přítomností zbraní a násilím s nimi spojeným vůbec nepočítají. A tudíž není přítomna v jejich agendě. Bohužel, už samotný charakter současných i minulých událostí v oblasti Rohu Afriky ve smyslu politických, hospodářských nebo bezpečnostních v řadě případů stěžuje realizaci rozvojových projektů. Už samotná logistická náročnost zdejšího prostředí se utopí v místní korupci mnohem dříve, než se k potencionálnímu cíli projektu vůbec dostane. Zdejší podmínky navíc umocňuje řada dalších faktorů jako je chudoba nebo negramotnost místního obyvatelstva. Problematika zbraní se v tomto prostředí pohybuje napříč společnostmi a přímo i nepřímo spojuje všechny zainteresované aktéry, což by neměla rozvojová pomoc v některých ohledech podceňovat.

Pozornost tak bude věnována nejprve samotnému diskursu a nastavení rozvojové pomoci v současném světě. To je následně spojená s otázkami efektivity připravenosti jednotlivých stupňů pomoci, financováním a samozřejmě finální realizací konkrétních projektů, které budou v této práci rovněž zmíněny a podrobeny kritické analýze z hlediska jejich efektivity. Do struktury práce budou rovněž zahrnuty subjekty podílející se na aktivitách spojené s bojem se zbraněmi, rozvojovou pomocí nebo v ideálním případě obojím. Tomu je tak nejčastěji u velkých subjektů v podobě organizací jako je OSN, EU, AU, Červený kříž (IRC) apod. Relativní blízkost tématu lze ale nalézt i u regionálních institucí jako IGAD. Na nevládní úrovni jsou to poté rozvojové agentury, organizace nebo samotné komunity sdružené do spolků podporované např.

ze strany mikro-finančních projektů. Dále v práci budou uvedeny konkrétní cíle rozvojové pomoci v souvislosti s bojem se zbraněmi, následované shrnutím některých z faktorů, které mají zásadní dopad na celkovou efektivitu velkých nebo malých rozvojových projektů v oblasti Rohu Afriky. Poslední část práce bude uzavřena částečnou komparací menších rozvojových projektů s velkými post-konfliktními misemi OSN v oblasti dnešního Somálska. Možná doporučení vztahující se ke zlepšení efektivity rozvojové pomoci nejen v oblasti Afrického Rohu, ale i globálně je v podobě finálního shrnutí obsaženo v závěru práce.

Samotné kapitoly jsou logicky členěny tak, aby co nejvíce reflektovaly jednotlivé dílčí aspekty práce a v co nejširším měřítku postihly dané konkrétně vymezené téma. Nicméně, ne vždy je možné zaměřit se pouze na konkrétní skupinu problémů v rámci dané kapitoly. Díky tomu, v některých případech dochází k určitému přesahu či rekapitulaci problémů, které jsou velmi úzce s tou či onou kapitolou spojeny a nelze se jim tudíž bez povšimnutí vyhnout. Ba naopak, mnohdy jsou potřebné k celkovému pochopení jednotlivých problémů.

Hlavní cíle práce byly již naznačeny výše. Nicméně pro jejich upřesnění by bylo vhodné je ještě jednou stručně vyjmenovat. Cílem této práce je provést analýzu efektivity rozvojové pomoci v oblasti Rohu Afriky a zároveň i poukázat na možnosti rozšíření samotného konceptu rozvojové pomoci v souvislosti s bojem proti obchodu se zbraněmi a přítomností zbraní v tomto regionu vůbec.

Zapojení obchodu se zbraněmi do širšího rámce rozvojové pomoci a poukázat tak na nové možnosti, které jsou v českém prostředí málo známé, nicméně ve světě jsou realizovány více jak desetiletí řadou nevládních organizací.

Z hlediska geografického vymezení, se práce zaměřuje na již zmíněný region Rohu Afriky, avšak částečně v jeho širším vymezení – tzv. *velký region Rohu Afriky*. Základní vymezení regionu složené ze zemí jako Etiopie, Somálsko, Džibutsko a Eritrea bylo pro jednotlivé účely práce rozšířeno o Jižní Súdán, Súdán a Keňu. Jak je však zřejmé z tématu práce, nelze se v kontextu problematiky zbraní a rozvojové pomoci soustředit pouze na tuto oblast. K tomu vede hned několik důvodů, jakými jsou např. časté migrační vlny, podpoření konfliktním potenciálem nebo proměnlivými a náročnými klimatickými podmínkami v tomto regionu. Dalším důvodem, který nutí autora přesáhnout hranice tohoto regionu je samotný transfer zbraní, které jsou importovány ze zahraničí a v rámci organizovaného zločinu se pohybují prakticky bez omezení skrze hranice jednotlivých států nebo i z jiných regionů Afriky. Často z těch, kde je rovněž stabilita velmi závažně ohrožena nebo se území nachází v post-konfliktním období. Vhodným příkladem je v tomto směru stále nestabilní Libye nebo relativně nově vzniklé násilí v oblasti Čadu nebo Středoafričské republiky (CAR), kde probíhá jedno z nejnásilnějších období v historii země.

Časové vymezení práce sleduje zejména aktuální situaci v oblasti Rohu Afriky, které je pro vyhodnocení efektivity rozvojové pomoci a možnosti přispění k aktuální problematice nejpodstatnější. Nicméně, pro jiné účely jako je např. proces

odzbrojení, příčiny vysokého počtu zbraní nebo míra stability cílové oblasti jsou klíčové momenty často skryty v událostech minulých. Ty pak zásadně ovlivňují přítomnost, ve které se realizuje rozvojová pomoc. Navíc, pro úspěšné a efektivní provedení rozvojového projektu je často důležité v oblasti setrvat i několik let a provádět průběžná měření. Jen na takovémto základě lze vyvodit určité závěry, které jsou sestavené z dostatečného vzorku dat a tudíž ve své podstatě dostatečně relevantní. V mnohých případech se tak práce vztahuje k přelomu let 80. a 90., kdy podobně jako v jiných částech světa i v Africe došlo k zásadnímu nárůstu počtu konfliktů, které destabilizovaly velké části kontinentu. S následky těchto konfliktů se potýkáme dodnes právě i v podobě velkého množství zbraní cirkulující mezi současnými státy.

Práce je založena na primárních pramenech v podobě oficiálních dokumentů organizací a států. Využity jsou však ve velké míře i internetové zdroje, příspěvky v odborných periodických a v neposlední řadě také monografie. A to v tištěné nebo internetové podobě, označené v seznamu použitých zdrojů a literatury. Konkrétněji, se jedná např. o knihy W. Easterlyho a P. Colliera, které slouží k ucelení globálního pohledu na „reorganizaci“ rozvojové pomoci. Pro účely pochopení a analýzy jednotlivých prvků rozvojové pomoci související s problematikou zbraní v regionu Rohu Afriky byly využity manuály jednotlivých rozvojových organizací nebo závěrečné zprávy a vyhodnocení činnosti daných projektů. Jedním z nich je např. závěrečná zpráva provedená monitorovací skupinou OSN v oblasti dodržování zbrojního embarga uvaleného na Eritreu a Somálsko např. v roce 1992,

2008 a dále upravené roku 2012 a 2013. Tato několika set stránková práce obsahuje soupis veškerých nedostatků a adekvátních doporučení, které lze aplikovat prakticky na celý region Rohu Afriky. Díky tomu mi byla tato práce velkou oporou a vzorem pro jednotlivá řešení v oblasti boje se zbraněmi. Oporou rovněž byly jednotlivá statistická data velkých organizací jako OECD nebo i menších nevládních organizací, zveřejňující svá data na svých internetových stránkách nebo po předchozí písemné dohodě.

V práci jsou využity metody analytické a deskriptivní analýzy, podložené vyhodnocením statistických dat, která jsou popř. zahrnuta v poznámkovém aparátu. Ten je psán ve stylu odkazování po vzoru harvardského systému odkazování v textu do závorek, kde je umístěno jméno autora, rok vydání díla a popř. stránkování. Poznámkový aparát pod čarou slouží v tomto případě k doplnění či upřesnění daného textu nebo samostatně umístěného termínu. Jednotlivé cizí názvy jsou v práci psány pokud možno v české verzi, která je doplněná o anglickou verzi umístěnou v závorce tak, aby se nepletla s odkazováním na literaturu autora.

1 DEFINOVÁNÍ ROZVOJOVÉ POMOCI

Definování rozvojové pomoci je velmi obtížné už kvůli šířce daného tématu. Nicméně v širším pojetí se jedná o určitý druh kapitálu (materiální i nemateriální), který je poskytován ze strany dárce směrem k příjemci bez záměru komerčního využití a nelegálního obohacení se na úkor stran, pro které byl tento kapitál přičleněn. Výše zmíněným donorem přitom může být

stát, organizace sdružující skupinu států, nevládní organizace, nadnárodní organizace.

V současnosti, rozvojová agenda nejčastěji souvisí s problematikou lidských práv, snížením chudoby, rozvojem zemědělství či rybolovu, řádnou správou věcí veřejných, zavedením řádných právních principů, řízením migrace, udržitelným rozvojem a post-konfliktní rekonstrukcí (Horký 2010: 62).

Rozšíření agendy se v tomto ohledu nejeví jako něco nereálného. Lidsko-právní přístup a podpora rozvoje „zdola“, mohou společně s důkladnou výměnou informací přinést vyšší efektivitu. Zapojení různých aktérů rozvoje do procesu zvyšování efektivnosti celý koncept jenom podpoří. Musí však být zajištěna „kompatibilita“ mezi všemi zúčastněnými stranami, tzn. mezinárodní úroveň, úroveň státu a regionální úroveň mezi sebou musí spolupracovat a navzájem se doplňovat (Glopolis 2009).

1.1 Její úloha a charakter v boji se zbraněmi

Pokud se chceme zaměřit na současnou rozvojovou činnost a přiřadit ji určité souvislosti s přímým či nepřímým bojem se zbraněmi, musíme kromě definování toho, co rozvojová pomoc vůbec znamená, také přihlídnout zejména do historie.

Jak totiž W. Easterly kriticky připomíná, právě během studené války totiž docházelo v rámci tzv. rozvojové pomoci k transformaci méně rozvinutého světa poskytováním nejen

materiální pomoci, ale také prostřednictvím poskytování poradenských služeb, diplomatických vztahů s čímž souvisela i vojenská mise ať už v podobě vojenských poradců nebo samotného vojenského materiálu. Ten byl do problematických oblastí dopravován za účelem zastavit tu či onu stranu konfliktu, sympatizující s komunistickým nebo pro-západním režimem (Easterly 2010: 35).

Následky těchto dodávek zbraní do oblasti, Africký Roh nevyjímaje, můžeme vidět dodnes. Většina v současnosti používaných zbraní totiž pochází právě z těchto dřívějších aktivit odehrávajících se na pozadí bipolárního světa. Tím nejdůležitějším, co má rozvojová pomoc v součinnosti s problematikou zbraní dočinení, je řešení a předcházení následků ozbrojených konfliktů.

Úloha rozvojové pomoci v boji se zbraněmi tak může mít přímou nebo nepřímou účast na celém procesu. Podporou vzdělání např. zvyšujeme gramotnost a povědomím o svobodě a dopadech násilí kolem sebe i kolem regionu, kde člověk žije. To mu může dále pomoci vyhnout se kontaktu s kriminálním prostředím apod. Tuto nepřímou účast rozvojové pomoci lze samozřejmě doplnit i o účast přímou např. na základě realizace projektů souvisejících s odstraněním min, odzbrojením civilního obyvatelstva v době násilí, sporech o půdu aj.

3 SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI SE ZBRANĚMI V RÁMCI ROZVOJOVÉ POMOCI

Tato kapitola se zaměřuje jak na roli jednotlivých států či mezinárodního společenství, tak na regionální či sub-regionální

organizace, které jsou zapojeny do rozvojové činnosti v oblasti Rohu Afriky a mají možnost podílet se i na boji s obchodem se zbraněmi. Pozornost je věnována zejména státům, nevládním organizacím nebo nadnárodním organizacím s patřičně ustanovenými dokumenty podporující jejich snažení.

Zdůrazněné jsou tak i jednotlivé mezinárodní nebo regionální smlouvy, které mají dopad na tento region. Kontext je zaměřen výhradně na oblast Rohu Afriky. Opomenuta je problematika šíření jaderných nebo chemických zbraní, které pro tuto oblast nejsou určujícím faktorem. Naopak je tak dán prostor problematice spojené s konvenčními a malými lehkými palnými zbraněmi SALW, tvořící převážnou část obchodu se zbraněmi a představující největší problém v této oblasti.

3.1 Státy – Zahraniční spolupráce

Státy v pozici příjemce rozvojové spolupráce by měly být garantem stabilní bezpečnostní situace pro své občany. To lze podpořit sdružením do regionálních organizací jako např. IGAD nebo ECOSOCC.

Asistence by se měla týkat nejen v otázek ekonomické či politické spolupráce, ale i otázek technického rázu, kterým je např. asistence při vytváření registru zbraní exportovaných či importovaných do problematických oblastí. Sdílení těchto informací zefektivňuje sledování a pohyb zbraní či jejich pozdější identifikaci v globálním měřítku.

3.1 Nevládní organizace

Jejich aktivitou je např. vyvíjení tlaku na vlády v rámci přijetí a finální ratifikace Mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi.

Jsou také nedílnou součástí odzbrojovacího procesu společně s mezinárodními organizacemi jako OSN, Africká unie, Evropská unie, Organizace amerických států a INTERPOL.

V oblasti vzdělávání široké veřejnosti mají nezastupitelnou roli nevládní organizace, které působí jak ve větších městech, tak na venkově. Jedná se tak o nejméně nákladné preventivní opatření, zaměřené na osvětu o negativních dopadech zbraní na celé spektrum lidských práv. Jak můžeme vidět např. na činnosti NGO *Danish Demining Group* působící v oblasti somálského Mogadiša nebo na zprávě NGO *Safer World* v Jižním Súdánu, vzdělávací programy často souvisí i se sběrem a fyzickou likvidací zbraní, ohrožující místní komunity.

3.2 OSN a EU

Kategoricky nejpřínosnějším prvkem v nestabilních oblastech Rohu Afriky jsou mírové mise OSN, kterými jsou např. UNMIS (2005), UNAMID (2007), na které se podílí i Africká Unie.

Současné problémy v otázce šíření zbraní, se kterými se v současnosti musí mezinárodní společenství potýkat, se dají rozdělit do dvou skupin. Prvním skupinu tvoří omezení zbrojení

a odzbrojení a jejich provádění ve vztazích mezi státy. Druhým problémem je vzrůstající tendence opatřovat si zbraně nestátními aktéry, zejména teroristy, a otázka nelegálního obchodu se zbraněmi. V této souvislosti je tak nezbytná spolupráce mezi státy a efektivní vnitrostátní realizace převzatých závazků, právně závazných, ale i těch nemajících právní charakter. Zásadní problém rovněž tvoří i neustálé odsouvání podpisu či ratifikace významných mezinárodních smluv o nešíření zbraní ze strany nejdůležitějších světových exportérů zbraní jako USA, Rusko, Čína, Indie, Írán nebo Izrael (Ondřej 2008: 242).

Nejvýznamnější mezinárodní organizací v procesu odzbrojení a boje proti šíření zbraní je bezesporu OSN. Její rozhodnutí a operace spojené s vynucením či sankcemi proti státům, jednotlivým entitám nebo skupinám, spojených s ilegálním obchodem se zbraněmi, probíhají prostřednictvím jednotlivých rezolucí Rady bezpečnosti anebo Valného shromáždění, jehož rezoluce jsou však pouze doporučením, díky čemuž nemají na politiku jednotlivých států adekvátní efekt.

Základním pilířem, upravujícím zbrojení a odzbrojení, je Charta OSN, ve které jsou tyto termíny obsaženy v čl. 11 odst. 1, který dále upravuje pravomoci Valného shromáždění. To má v rámci úpravy odzbrojení spíše obecné pravomoci, nicméně stále zůstává hlavním orgánem OSN, kde jsou projednávány otázky omezení zbrojení a odzbrojení. Konkrétní sankční kroky na úpravu zbrojení nebo odzbrojení vypracovává až Rada bezpečnosti, a to na základě čl. 26. Důležitou úlohu představují také tzv. *pomocné orgány*, ze kterých je nejvýznamnější *Konference o odzbrojení*, kterou v současnosti tvoří 66 států,

scházejících se každoročně v Ženevě, kde jsou sepsány konkrétní zprávy o odzbrojení pro Valné shromáždění. Z jiných orgánů v rámci Sekretariátu OSN je významné *Oddělení pro odzbrojovací záležitosti*, provádějící rozhodnutí Valného shromáždění v otázkách omezení zbrojení a odzbrojení, včetně vedení registru konvenčních zbraní nebo výměnu informací, požadované různými odzbrojovacími smlouvami (Ondřej 2008: 242).

V kompetenci Valného shromáždění je rovněž svolání konference, na které se zástupci jednotlivých členských států zabývají specifickým tématem. V oblasti problematiky šíření konvenčních zbraní a malých lehkých palných zbraní SALW tak došlo hned k několika takovým konferencím. Jednou z nich je konference z roku 1979, na které byla schválena *Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobit nadměrná zranění nebo mít nerozlišující účinky*, která vstoupila v platnost roku 1980. Její součástí jsou postupně schválené dodatkové Protokoly, z nichž je pro oblast Afrického rohu nejdůležitější *Protokol II o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků*, schválený ještě v témže roce 1980, a *Protokol V o výbušných zbytcích války* z roku 2003. V souvislosti se zbraněmi SALW je nejdůležitějším dokumentem tzv. *Akční program k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech* (International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects), schválený na konferenci v roce 2001, které se zúčastnilo 169 států. Právě tento dokument se stal základním mezinárodním ustanovením, upozorňující na vzestupnou tendenci nelegálního obchodu s malými a lehkými zbraněmi, jehož součástí jsou i drogy, vzácné

minerály, terorismus a organizovaný zločin (Ondřej 2008). Nevýhodou tohoto Programu však stále zůstává jeho právně nezávazná forma a neshoda zúčastněných států v otázce dodávání zbraní SALW pouze státům a v otázce zákazu neomezeného obchodu a soukromého vlastnictví zbraní SALW, určených speciálně pro vojenské účely (Dvořák 2012).

Mezi konkrétní restriktivní opatření OSN, která jsou zaměřená na vývoz konvenčních zbraní, patří *zbrojní embarga*, přijímaná Radou bezpečnosti nejčastěji v souvislosti s vnitrostátními ozbrojenými konflikty nebo lokálními mezinárodními konflikty. Důležité jsou především právně závazné zákazy na vývoz zbraní, zejména rezoluce Rady bezpečnosti OSN přijímané podle kap. VII Charty OSN zavazující všechny státy, tj. nejenom členské státy OSN.

Dále na Eritreu podle rezoluce č. 1907/2009, a to především ve spojitosti se sousedním Somálskem, na které se vztahuje už od počátku 90. let rezoluce č. 733/1992. Právně závazné zbrojní embargo se rovněž vztahuje na poměrně stabilní Etiopii, a to na základě rezoluce č. 1298/2000 ovlivněnou etiopsko-eritrejskou válkou v letech 1998 – 2000. Podle mnoha nevládních organizací jsou však všechna výše zmíněná embarga na dovoz zbraní neustále porušována.

Velmi důležitým prvkem v otázce šíření zbraní je tak transparentnost obchodu se zbraněmi. V této otázce je významná Rezoluce OSN č. 46/36 L z roku 1991 o transparentnosti ve zbrojení, jejíž součástí bylo i založení univerzálního a nediskriminačního *rejstříku OSN*, vztahující se na mezinárodní převody zbraní. V rámci tohoto rejstříku jsou členské státy žádány o dobrovolné poskytnutí údajů o osmi

kategoriích zbraní, které jsou na jejich území importovány nebo naopak z jejich území exportovány.

Mezinárodní společenství se snaží řešit i stále větší podíl nestátních aktérů na obchodu se zbraněmi, který tvoří značnou část mezinárodní zločinecké sítě s úzkými vazbami na jednotlivé regiony, včetně Afrického rohu. V roce 2000 tak byla Valným shromážděním OSN schválena tzv. *Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu* (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime), jejíž součástí se v roce 2001 stal revidovaný *III. Protokol o nedovolené výrobě a obchodování se střelnými zbraněmi*, který přispěl k účinnější spolupráci v oblasti při odhalování a postihu nadnárodní organizované kriminality, spojené s pašováním nelegálních zbraní napříč státními hranicemi.

Významnou mezinárodní institucí, zapojenou do boje proti obchodu se zbraněmi je bezesporu i Evropská unie (EU), které je svěřena důležitá pravomoc při zajišťování mezinárodní bezpečnosti ve smyslu kapitoly VII Charty OSN, což v praxi můžeme vidět např. na misi ATALANTA evropských námořních sil (EUNAVFOR), bojující s pirátstvím a obchodem se zbraněmi v Adenském zálivu. V kompetenci EU je rovněž uvalení zbrojních embarg.

Do boje proti obchodu se zbraněmi však zasahují i významné regionální či sub-regionální organizace, se kterými se OSN podílí na řadě klíčových odzbrojovacích projektů. Jejich vzájemná spolupráce byla zdůrazněna v rezoluci RB č. 1809 z 16.04 2008, která mimo jiné vyzdvihuje i umožnění transformace z mise AU na OSN, konkrétně mírové mise AMIS v Dárfúru na hybridní misi OSN a AU UNAMID.

Členské státy Evropské unie jsou hned po USA druhým největším světovým vývozcem zbraní. Zahraniční politika exportu vojenského materiálu a vojenských technologií do třetích zemí z jednotlivých členských států EU se od roku 2008 řídí společnou legislativou.

Stěžejním dokumentem o zbraních SALW, spojený rovněž s vývozem zbraní do Afriky, se pro řadu členských států EU na mezinárodní úrovni OSN stal tzv. *Akční program k prevenci, potírání a vymýcení nezákonného obchodu s ručními a lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech (International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects)*, který byl schválen v roce 2001. Ten definuje konkrétní závazky a mechanismy, jak účinně kontrolovat šíření zbraní SALW a postupovat proti jejich nezákonné výrobě a pašování. Prozatím Akční program ratifikovalo jen 13 členských zemí EU, mezi které patří Belgie, Bulharsko, Estonsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Nizozemí, Polsko, Slovinsko, Slovensko a Španělsko.

5 členských států EU zatím Program ani neratifikovalo, ani nepodepsalo, a to Česká republika, Francie, Irsko, Maďarsko a Malta. Nicméně v roce 2010 byl Evropským parlamentem podán návrh na nařízení o rozšíření společných pravidel pro vývoz zbraní, čímž by mělo být dosaženo společného konsenzu o exportu zbraní v rámci Evropské unie, a poté i na půdě OSN.

Poslední skupinu tvoří tzv. nesmluvní (politická) ujednání, jejichž význam spočívá v koordinaci kontrolních vývozních režimů, zaměřujících se na kontrolu dohodnutého okruhu položek. Zejména určitého druhu materiálů, zařízení a technologií, které

by mohly být potencionálně zneužity pro nezákonné vojenské účely, tzv. *materiály dvojího užití*.¹ Mezi nejvýznamnější nesmluvní ujednání v oblasti konvenčních zbraní patří *Wassenaarské ujednání*, kterému 42 členských států poskytuje informace o převodu zbraní na dobrovolném základě.

4 CÍLE ROZVOJOVÉ POMOCI V SOUVISLOSTI S PROBLEMATIKOU ZBRANÍ

Pět hlavních zdrojů podle CSIS (Countryman et al. 2014):

1. Zbraně pozůstalé z předešlých konfliktů
2. Zbraně přicházejí ze sousedních zemí (obchodování napříč frontové linie), kde probíhal nebo stále probíhá určitý konflikt (válka se pro mnohé skupiny stala podnikáním)
3. Zbraně prodávané zkorumpovanými bezpečnostními složkami jako je armáda nebo policie
4. Zbraně dodané ze strany sousedních vlád oficiální či neoficiální cestou
5. Zbraně importované ze zahraničí

4.1 Obchod se zbraněmi

V případě konfliktů v Africe mohou být i obyčejné mačety více nebezpečné než zbraně SALW.

---

¹ Ondřej, J.: Odzbrojení. Prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti. 2. rozšířené vydání, vydavatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2008, str. 298-299.

Obecně lze říci, že obchod se zbraněmi spočívá v jejich dovozu nebo vývozu a je často spojený s určitým druhem konfliktu v podobě společenského napětí nebo ozbrojených střetů. Současný transfer zbraní zahrnuje zejména nejrozšířenější konvenční zbraně, které jsou definovány jako zbraně nemající povahu hromadné ničení, ani nejsou biologického nebo chemického charakteru. Do skupiny konvenčních zbraní tak patří zejména malé palné a lehké zbraně (Small Arms and Light Weapons, SALW), raketové systémy, miny, výbušniny ne-nukleární povahy, ale i široké spektrum pozemních, vzdušných i na vodu uzpůsobených zbraní zahrnující tanky, bojové stíhací letouny a válečné lodě. Pro snadnější kontrolu a monitoring zbrojních transferů tak byly konvenční zbraně rozděleny do osmi kategorií, které jsou registrovány OSN.

4.1.1 Obecné rozdělení obchodu se zbraněmi

Pokud bychom nahlíželi na obchod se zbraněmi v jeho velmi zjednodušené formě, dal by se rozdělit mezi dodavatele zbraní a jejich příjemce, jejichž vztah je založený na vzájemné dohodě o poskytnutí vojenského materiálu. Nicméně součástí tohoto komplexního řetězce, začínající samotnou výrobou zbraně a končící jejím dodáním do rukou uživatele, je i celá řada jiných vlivných aspektů, díky kterým můžeme obchod se zbraněmi mnohem více specifikovat.

Základním faktorem, podle kterého lze hodnotit mezinárodní obchod se zbraněmi, je míra zákonnosti v jaké tento obchod probíhá. Exporty vojenského materiálu, ze strany

většiny státem legalizovaných výrobců zbraní a certifikovaných prodejců, se řadí do sféry *legálního obchodu se zbraněmi*. Často se také jedná o dodávky zbraní mezi vládami jednotlivých států, které souvisí např. s modernizací armády, policejních složek nebo specifikovanými bezpečnostními opatřeními. Druhou skupinou je tzv. *šedý trh*, tvořený jak státy s nedostatečnými právními normami omezující nadměrný nebo nelegální vývoz zbraní, tak soukromými subjekty, které jsou obtížně kontrolovatelné. Služeb soukromých obchodníků se zbraněmi, tzv. *obchodníků se smrtí* však podle některých zpráv využívají i státy, jejichž vnitřní opatření na export nebo mezinárodní renomé, by jim jinak vývoz neumožnily. Hranice mezi legálním obchodem a šedým trhem jsou tak velmi tenké a je velmi nesnadné jednotlivé zbrojní transfery monitorovat. Poslední skupinu představuje tzv. *černý trh* s nelegálně pašovanými zbraněmi, jehož součástí jsou zejména nestátní aktéři.

Organizované skupiny jsou v tomto ohledu kritickou částí, se kterou často nepočítají mezinárodní smlouvy či embarga. Jsou natolik komplexním prvkem v rámci obchodu se zbraněmi, že je do těchto opatření ani nelze legislativně zahrnout. Jsou tak předmětem pro legislativní opatření a bezpečnostní složky jednotlivých států, které by v co největší míře měly spolupracovat např. s policií sousedních či mimo-afrických států. Při výměně informací, zkušeností, sběru důkazů nebo samotném dopadení hledaných pachatelů či větších organizovaných skupin.

4.1.2 Obchod se zbraněmi a organizovaný zločin

Jak už bylo naznačeno v předchozí kapitole, obchod se zbraněmi je mnohem komplexnější fenomén, jehož součástí nejsou čistě jenom zbraně, ale také směnné prostředky nepeněžního charakteru. Nejčastěji se jedná především o drogy, zneužívané osoby, diamanty, zlato, ale také padělané zboží všeho druhu. V oblasti Rohu Afriky je rovněž rozšířen obchod s alkoholem a exotickým zbožím jako např. slonovina, který zde má již dlouhotrvající tradici z před-koloniálního období.

Součástí jednotlivých transferů tak nejsou pouze zbraně, ale i výše zmíněné druhy směnného zboží, mající minimálně stejně ničující účinek na celou zdejší společnost. Součástí celého řetězce organizovaného zločinu nejsou pouze pašeráci nebo ozbrojené skupiny, ale tento fenomén postihuje celou společnost, od chudého obyvatelstva s minimálním společenským postavením až po nejvyšší úroveň ve státní správě a politice. Proti všem těmto fenoménům se neustále snaží bojovat jak mezinárodní společenství v rámci OSN nebo jednotlivých mezinárodních organizací jako např. INTERPOL, které v boji s organizovaným zločinem kooperují s místními vládami a organizacemi.

Drogy a zbraně spojuje především vysoká míra chudoby a migrace obyvatel. Jak chudoba, tak migrace jsou důsledkem značné nestability, a to buď na státní úrovni v podobě ozbrojených konfliktů v jednotlivých regionech, nebo na úrovni sociální, kdy se jedná o nespokojenost a napětí v samotné společnosti. Větší skupiny i jednotlivci tak prchají za „lepším“, zejména do velkých aglomerací, odkud často dále směřují na

území jiného státu, kde se však často nesvévolně stávají oběťmi organizovaného zločinu. Ten je tvořen velmi spletitou sítí, jejíž součástí jsou malé gangy nebo lokální zájmové militantní skupiny jako somálská islámská organizace al-Šabáb s napojením na mezinárodní organizace jako al-Kajda.

Pokud se zaměříme na samotná specifika zdejšího černého trhu s drogami apod., můžeme říci, že je s obchodem se zbraněmi velmi úzce spjat, ať už se jedná o způsoby transportu či cesty, kudy je zboží přepravováno. V oblasti Adenském zálivu je nejčastěji obchodovatelným zbožím společně s malými palnými zbraněmi (SALW) podle statistik UNODC marihuana, pocházející z vnitrozemí Afriky, a dále směřující skrze Arabské moře na východ. Opačným směrem proudí do Afriky, především z oblasti tzv. *Zlatého pŕlmesíce* (Pákistán, Afghánistán, Írán), velké množství opiátů, zejména heroinu. Jeho narůstající množství má katastrofální následky. Charakter a struktura zdejšího obchodu s drogami se však v závislosti na poptávce mimo-afrických trhů s drogami stále vyvíjí. Jako příklad lze uvést Keňu, která stává hlavním střediskem pašování kokainu.

Zbraně a obchod s nimi tak zdejší společnost značně rozděluje a ovlivňuje. Nejčastějším důsledkem je násilí. Ve většině případů se takové násilí v součinnosti se zbraněmi týká především mužů. Nicméně navzdory nižším statistickým číslům ovlivňuje stále ve větší míře ženy a děti. Jedná se zejména o znásilnění nebo donucení k prostituci, a to pod pohrůžkou zabití střelnou zbraní. Tyto osoby se poté stávají oběťmi domácího násilí, již zmíněné prostituce nebo obchodu s lidmi, který se stal „novodobým otroctvím“, jež je bohužel stále na vzestupu.

Roh Afriky často slouží buď jako zdroj těchto osob nebo pouze jako tranzitní bod. Ozbrojené skupiny pašují osoby společně s drogami, zbraněmi či jiným zbožím z přístavů jako je *Bossaso* v Somálsku.

Zneužívané osoby jsou také často nedobrovolně zapojeny do samotné výroby zbraní. Jedná se o nelegální výroby v příměstských čtvrtích, ve kterých dochází ke kompletování většinou menších palných zbraní nebo k odstraňování sériových čísel z originálních zbraní.

Zbytek organizovaného zločinu se zaměřuje na místní prostituci, vydírání, únosy zahraničních osob, lichvu, praní špinavých peněz a jiné patogeny společnosti, které v součinnosti se zbraněmi tvoří spletitou síť, jež se dá jen stěží rozeznat a identifikovat. Nejaktuálnějším problémem, který je rovněž součástí této sítě, je problematika novodobého pirátství, zaměstnávající rovněž místní organizace i mezinárodní společnosti.

4.2 Armáda a ozbrojené skupiny – Odzbrojení, proces demobilizace a reintegrace, armádní sklady

Armáda je v této oblasti hybnou silou nejen během případného konfliktu, ale i v post-konfliktní fázi, kdy během dochází během politické nestability k uchopení moci.

Ozbrojené skupiny, operující v oblasti Rohu Afriky, lze rozdělit na základě jejich cílů a politického či náboženského přesvědčení. První skupinu tvoří ty, které jsou součástí opozičních hnutí, v jejichž rámci tvoří militantní ozbrojené křídlo,

keré existuje už od samotného vzniku daného politického nebo náboženského hnutí nebo se v průběhu jeho existence od jádra jeho členské základny postupně vyděluje a postupně radikalizuje.

Za druhou skupinu lze označit teroristické skupiny, které nemusí být vázány na místní socio-ekonomické či politické podmínky a operují značně nezávisle na okolí. Rovněž jejich finanční i materiální zdroje mnohdy pocházejí ze zahraničí. Hned na úvod lze říci, že sklady určené k uskladňování zbraní jsou jen velmi málo zabezpečeny.

Z technického hlediska lze jako druhý krok označit vytváření a soupis inventáře zbraní, které už armáda vlastní nebo je teprve má dostat v rámci mezistátních zakázek.

Asistence ze strany západních států při jejich zničení či správném managementu. Od roku 2001, kdy začal program na podporu likvidace zbraní ze strany USA, bylo v Africe do současné doby zničeno zhruba 250 000 zbraní a dalších 350 000 bylo označeno unikátním sériovým číslem. A to včetně zemí Afrického Rohu jako je např. Somálsko (Countryman et al. 2014).

Právě zbrojní a muniční sklady a s nimi spojená problematika správného skladování zbraní, tzv. *stockpile management*, jsou další samostatnou kapitolou, která je obrovským problémem všech států v oblasti Adenského zálivu. V převážné většině se jedná o armádní sklady s minimálním zabezpečením, kde se nachází často nebezpečná zastaralá munice a zbraně, které nejsou nikterak registrovány. V případě

vypuknutí jakéhokoliv konfliktu tak představují hlavní cíl ozbrojených skupin, díky kterým se zbraně opět volně šíří po celé konfliktem zasažené oblasti. V rámci ochrany obyvatel a boje s nelegálním obchodem se zbraněmi je tak proto velmi důležité tyto areály důkladně zmapovat, zabezpečit a nebezpečné zbraně zanést do celonárodního registru zbraní. Právě nefunkčnost státních registrů zbraní představuje i nadále značný problém.

4.3 Ozbrojení civilisté a tradice nošení zbraně

Cílem této části je poukázat na tři typy hrozeb spojených s civilním obyvatelstvem a přítomností zbraní v jejich okolí. V první řadě se jedná se o oblasti rozvíjejících se měst a urbanizačních zástaveb, které nejsou schopné absorbovat nově příchozí obyvatelstvo nejen v rámci své infrastruktury, bytové a jiné výstavby, ale i zajištění bezpečnosti a základních municipálních prvků. To vede k obrovské míře kriminality ve slumových čtvrtích, které jsou ideálním zdrojem pro obchod s drogami, prostituci a samozřejmě ilegálním obchodem se zbraněmi.

Přítomnost zbraní v mezi místními komunitami navíc narušuje obyčejové zvyklosti, fungování tradičních lokálních autorit, mezietnické vztahy a celkový systém regionálního uspořádání společnosti.

Jedním ze současných prvků africké společnosti mimo urbanizační sféru měst, je pastevectví. To je tradičně rozšířeno v severních částech Keni, na jihu Etiopie a dále na sever napříč Somálskem k pobřeží.

Třetím a snad i nejvíce sledovaným fenoménem v rámci rozvojové pomoci a snahy omezit dopad zbraní mezi civilním obyvatelstvem, je problematika ozbrojených skupin či jednotlivců, kteří jsou nezletilí. V případě ozbrojeného konfliktu, se hovoří o tzv. dětských vojácích, kteří jsou zneužíváni k brutálním násilným činům pod vlivem návykových látek. Problematikou ozbrojené mládeže se zabývá celá řada organizací.

Vzhledem k rozsahu této podkapitoly je mým cílem zaměřit se především na vybranou sociální problematiku, která je v tomto regionu nejzávažnějším problémem a je do velké míry spojena s problematikou transferu zbraní. Obchodování se zbraněmi souvisí s celou řadou sociálních problémů, které jsou zbraněmi dále prohlubovány. Charakter těchto společenských problémů v součinnosti se zbraněmi je přítom pro všechny státy kolem Rohu Afriky téměř shodný. Ve zdejších podmínkách s etnickou i náboženskou rozmanitostí, kde se podle procentuálních statistik, nachází většina obyvatelstva pod hranicí chudoby, působí zbraně jako „časovaná bomba“. Napětí nejčastěji vzniká v chudších a odlehlejších oblastech s minimální vládní kontrolou, odkud se šíří dále. Samotnou míru chudoby a úroveň rozvoje, lze v jednotlivých regionech vysledovat již ze samotného počtu mezinárodních i regionálních organizací, které v této oblasti působí. A to bez ohledu na to, zda jsou to organizace vládní nebo nevládní (NGOs). Většinu z nich spojuje jejich společný cíl, a to boj s chudobou, založený na udržitelném rozvoji.

Sociální napětí je tedy důsledkem zejména obrovské míry chudoby, která je pro všechny země tohoto regionu, podle tzv.

HDI, společným jmenovatelem. Podle jednotlivých údajů organizace UNOCHA bylo v roce 2011 zapotřebí v rámci rozvojové pomoci a boje proti chudobě vydat částku 1,5 bilionu dolarů, mezinárodním společenstvím však byla poslána pouze polovina. Účinné správě a přerozdělování financí, které jsou do těchto zemí posílány, však stále brání lokální konflikty, neproniknutelná státní byrokracie a s ní spojená korupce. Na chudobu však nelze nahlížet pouze skrze ekonomické faktory. Neméně důležitou roli zde hrají i faktory geopolitické, demografické či environmentální. Komplexnost tohoto tvrzení lze objektivně definovat na řadě konkrétních příkladů a událostí z posledních let.

Jedním z nich je současný hladomor v Somálsku, který v této zemi propukl v roce 2010 po nebyvale suchém období, označené organizací FAO jako jedno z největších za posledních 60 let. Podle odhadů OSN se v oblasti Rohu Afriky nachází 12,4 milionu lidí v zoufalé situaci, bez přístupu k pitné vodě a základním potravinám.

Situace je úzce spjata s probíhajícím ozbrojeným konfliktem, ve kterém ozbrojené skupiny organizace al-Šabáb blokují efektivní distribuci humanitární pomoci. Ta je z bezpečnostních důvodů dopravována zejména do keňského přístavu Mombasa, odkud je dopravována, pokud to aktuální bezpečnostní situace dovolí, do oblastí ve vnitrozemí na území Somálska a do uprchlických táborů v Keni, kde se v současnosti nachází největší uprchlický tábor na světě – uprchlický tábor *Dadaab*. Nový uprchlický tábor *Bur Amino*, na svém území zřídila i Etiopie, která má opět od roku 2011 kolem svých východních hranic se Somálskem rozmístěné své vojenské jednotky, zejména kolem města *Baido*

v jihovýchodním Somálsku. V mnoha případech se však stává, že se i přes vojenskou pomoc humanitární pomoc nedostane k těm, kteří ji skutečně potřebují. Zejména kvůli častému přepadávání vesnic menšími ozbrojenými skupinami, které podnikají loupežná přepadení s cílem získat cennou humanitární pomoc, určenou lidem zasaženým hladomorem či nemocemi, pro své jednotky. Do konfliktu jsou rovněž zapojeni i jednotliví kmenoví vůdci z tradičních pasteveckých klanů a bojovníci al-Kajdy, přicházející z různých koutů světa podpořit radikální islámská hnutí, především hnutí al-Šabáb.

Mladí lidé, bohužel také často děti, se stávají oběťmi zde velmi častých ozbrojených konfliktů, ve kterých je hrůzy války poznamenají na celý zbytek života, a to bez ohledu na *gender*. Jedná se především o znásilnění či jiné formy násilí. Následné zařazení těchto lidí do zbytku společnosti je díky mnoha mýtům a předsudkům velmi obtížné. Zpráva organizace IRIN dokonce hovoří o nově vznikající „ztracené generaci“, poznamenané válečnými konflikty, násilnostmi, ztrátou vlastní identity a nadějí na lepší budoucnost.

Zbraně jsou tohoto procesu nedílnou součástí. V rámci lidské migrace do příměstských částí jsou spojeny s ilegálním obchodem a drobnou kriminalitou, které mají v těchto problematických oblastech ideální podmínky. Na černém trhu lze především malé palné zbraně pořídit za zcela směšné částky, jež jsou důsledkem obrovského množství zbraní, které se v celé oblasti nacházejí. Nicméně zbraně mají svoji roli i na venkově v odlehlých vnitrozemských oblastech, charakteristické tradiční pastorální společností. Jedná se zejména o silně zakořeněnou rivalitu v kmenové společnosti, kde zbraně tradičně slouží jako obranný prostředek a ochrana majetku.

Tradiční zbraně jsou často nahrazeny moderními palnými poloautomatickými puškami nebo samopaly. Jako příklad může sloužit tzv. *Ilemijský trojúhelník* nebo kmen *Dassena*, kterému byly etiopskou vládou v 90. letech dodávány kulometry typu Kalašnikov na obranu před keňskými a súdánskými pasteveckými kmeny.

Jak můžeme sledovat na těchto příkladech, sociální problémy mají mnoho podob. Většinu z nich však bohužel spojuje přítomnost zbraní. Je proto zapotřebí zapojit nejen organizace zabývající se proliferací zbraní, ale i ty spojené s environmentálními problémy, vzděláváním, *genderovými* problémy nebo organizace spojené s humanitární a zdravotnickou pomocí.

5 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ EFEKTIVITU ROZVOJOVÉ POMOCI

Např. podle Pushkina jsou těmito faktory tyto: vnější podpora, úroveň angažovanosti OSN, zapojení velmoci, zapojení regionální organizace, úspěšné diplomatické úsilí, souhlas a spolupráce stran konfliktu s operací OSN, relativní vojenská síla, délka operace, typ operace, donucovací schopnosti operace, etnický charakter konfliktu.

5.1 Míra stability cílové oblasti

Podle typologie konfliktů, založené na Ženevských konvencích, se v oblasti Afrického Rohu nachází poměrně značné spektrum ozbrojených konfliktů, založených na mnoha různých faktorech, jakožto jejich primární příčině.

Konkrétně se jedná o konflikty teritoriální, mocensko-politické, ideologické, ekonomické a tzv. boje za nezávislost. Ozbrojené konflikty, nacházející se v této oblasti jsou převážně regionálního charakteru. Nicméně díky stále většímu zapojení mezinárodních státních i nestátních aktérů dostávají mezinárodní rozměr, spojený i s obchodem se zbraněmi. Podle jednotlivých aktérů a jejich zájmů, které se snaží prosadit, lze místní konflikty zařadit do výše zmíněných skupin. Je však důležité poznamenat, že se v řadě případů zdejší ozbrojené konflikty řadí i do více typologických skupin, které se navzájem prolínají. Nelze tak konflikt vždy jednoznačně zařadit nebo definovat. Z tohoto důvodu jsem konflikty spojené s obchodem se zbraněmi navíc rozdělil do dvou hlavních kategorií, a to na mezistátní a vnitrostátní, resp. občanské.

Oblasti zasažené konflikty mají celé spektrum následků pro zdejší státy. Sociální, ekonomické, politické a bezpečnostní problémy silně ovlivňují efektivnost zdejší rozvojové pomoci.

V potaz musíme vzít samozřejmě i přítomnost nerostných zdrojů, které zásadně proměňují obraz stability v zemi. Navíc, pokud je daná země na této surovině přímo závislá a její export je ve větší míře tvořen právě z této suroviny, je riziko ještě o něco vyšší. Ze studie P. Colliera vyplívá, že v číslech je to 23%, zatímco v zemích, které nedisponují nerostným bohatstvím nebo mají natolik diverzifikovaný trh, že na nich nejsou závislé, se číslo pohybuje kolem 0,5% (Collier 2000: 23). Přírodní zdroje a s ním spojené ekonomické motivy mohou být jak důvodem vzniku konfliktu, tak i příčinou toho proč konflikt nadále trvá.

5.2 Zákonný rámec a politická vůle

Kontroly a zákonná opatření jsou přijímána na třech základních úrovních. Na národní, regionální a mezinárodní úrovni, přičemž jak se ukazuje i v rámci tzv. *Akčního plánu OSN* a praxe za poslední desetiletí, jedna úroveň přijatých opatření doplňuje a podporuje ty ostatní.

Mezinárodní regulační opatření se zaměřují především na harmonizaci kontrol souvisejících s exportem či importem zbraní mezi samotnými státy, málokdy je v jejich zákonných stanovách jasně definován ten či onen konkrétní cíl uvnitř samotného státu. Nicméně jejich nadnárodní rámec je v době globalizace a rychlého pohybu „škodlivého materiálu“ nezbytný.² Jejich efektivita a dodržování je však věc druhá. Tyto mezinárodní regule by nicméně měly být postaveny tak, aby poskytovaly možnost na ně legislativně navázat prostřednictvím zákonných opatření, přijatých vládami jednotlivých států. Jedním z příkladů jsou doporučení Rady bezpečnosti OSN, která kromě tradičního zákazu dovozu zbraní, nabízejí prostřednictvím ustanovení tzv. *Panelu expertů* další podpůrnou asistenci pro efektivnější naplnění daných opatření (UN Security Council Report 2013: 11-13). Globálně přijatá opatření tak lze chápat jako první frontu boje proti ilegálnímu šíření zbraní směrem k africkému kontinentu. Sama o sobě jistě nemohou zcela zabránit dalšímu přílivu zbraní. Nicméně jako jedna součást celého spektra opatření boje se zbraněmi mohou tuto nezákonnou činnost značně znepříjemnit.

---

² V tomto smyslu jsou škodlivým materiálem myšleny zejména dodávky zbraní různého typu a velikosti, ale i přeprava směnného materiálu, určeného k předávce zbraní na místě jako jsou drogy, nerostné suroviny, drahé kovy či jiné podpůrné technologie, sekundující při nelegální činnosti.

Samostatnou kapitolou v rámci mezinárodních smluv je pak debata o podobě *Mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty, ATT)*, která představuje jeden z nejvyšších možných globálních nástrojů určených ke kontrole zbraní. Jak se totiž ukazuje, může představovat zásadní element v rámci systematického řešení regionálních konfliktů (Mochťak 2012: 48). To platí především o regionech s vysokým konfliktním potencionálem jakým je bezesporu i Africký Roh, pro který by tato smlouva znamenala vítanou pomoc a to už z jednoho prostého principu – drtivá většina zbraní, nacházejících se v tomto regionu byla vyrobena a dovezena ze zemí mimo africký kontinent. Smlouvu zatím podepsalo 118 států, ale zatím jenom 31 z nich ji ratifikovalo. Díky tomu její možnosti zůstávají stále jenom na papíře, protože k tomu, aby vstoupila v platnost je zapotřebí ratifikační proces stvrdit ze strany minimálně 50 států. Velkým zklamáním byla jednání o této smlouvě probíhající před rokem 2013, zejména díky bojkotu ze stran několika „problematických“ států.³ Naopak pozitivně laděné kroky byly učiněny právě v tomto roce, kdy došlo v červnu 2013 k podpisu smlouvy z řad 65 států světa. Na podzim pak rovněž americký ministr zahraničí John Kerry podepsal smlouvu za USA. Opět však musíme mít na paměti, jak velký rozdíl panuje mezi spíše symbolickým procesem podepsání a samotnou ratifikací. V rámci dané problematiky spojené s vládami jednotlivých států je rovněž přínosem ATT v tom, že upozorňuje nejen na kontrolu exportu, ale také opatření ošetřující správným způsobem nastavení importu, bez kterého je ATT neúčinná (Countryman et al. 2014).

---

³ V kontextu afrického trhu se zbraněmi je míněn zejména bojkot ze strany Číny, která má nemalé zbrojní zakázky právě směrem k tomuto regionu, Roh Afriky nevýmaje.

V současnosti tak probíhají jednání o právně závazné *Mezinárodní smlouvě o zbraních* (Arms Trade Treaty, ATT), navržené jak OSN, tak nevládními organizacemi, která by kontrolovala ilegální obchod se zbraněmi v globálním měřítku.

Aby mohly mezinárodní úmluvy regulující obchod se zbraněmi vstoupit v platnost, je zapotřebí legislativních úprav uvnitř jednotlivých států, jež se staly jejich signatáři. Významné jsou tak zejména právně závazná restriktivní opatření týkající se vývozu a dovozu zbraní, které v jednotlivých státech vstoupí v platnost. Ty je poté nezbytně nutné začlenit do rámce mezinárodního práva a konvencí na obchod se zbraněmi, aby tak byla státní jurisdikce harmonizována v globálním měřítku. Zahraniční politika v rámci zapojení se do boje s obchodem se zbraněmi však v jednotlivých státech přímo závisí na jejich aktuální vnitropolitické a ekonomické situaci. Zbrojařsko-průmyslový komplex totiž v řadě zemí, které se podílejí na obchodu se zbraněmi v oblasti Adenského zálivu a okolí, tvoří významnou část HDP, čímž se podílí velkou měrou i na zaměstnanosti v daném státě. I ve vyspělých státech často státní výdaje na zbrojení dokonce převyšují například výdaje na vzdělání, jako je tomu v případě Izraele, Ruska, Číny nebo Velké Británie. Díky politickým či ekonomickým důvodům je tak ignorována řada mezinárodních sankcí v podobě embarg uvalených na dovoz zbraní do problematických zemí jako Eritrea, Somálsko, Súdán nebo Jižní Súdán (Dvořák 2012).

Zákony přijaté jednotlivými vládami na národní úrovni v ideálním případě vytvářejí prostředí pro další pozitivní vývoj k regulaci zbraní. Jejich přijetím vláda ukazuje ochotu v této záležitosti jednat, politická vůle je tak novým zákonným opatřením pozitivně nakloněna. Tím se však splňuje pouze

jedna ze dvou potřebných podmínek pro úspěšné započetí rozvojového projektu či vládních nařízeních. Druhá podmínka se skládá z efektivní realizace vládou přijatých opatření v praxi. Pokud je zákon schválen a ratifikován, není vyloučeno, že jej např. nově zvolená vláda nezruší. V kontextu Rohu Afriky se však jedná o velmi ojedinělý případ. A to z jednoho prostého důvodu – v tomto regionu u moci často bývají nedemokratické režimy, prosazující budování tzv. *one-party-state*⁴, ve kterých nemá opozice dostatečný prostor k prosazení legislativních změn. Tyto režimy lze takto klasifikovat na základě několika kritérií jako míra dodržování základních principů demokratické společnosti, způsobu získání moci, přijímání platných rozhodnutí a výkonu politické odpovědnosti (Fiala 2006). Pokud se zaměříme na širší geografické vymezení Rohu Afriky (viz úvod), připadá tak v potaz častější legislativní změna zejména u Keni.

Podle statistik se porušování lidských práv, nejen v této oblasti, týká zejména malých lehkých palných zbraní SALW a munice, které jsou hlavními eskalujícími faktory napětí a válečného násilí. Je proto nezbytné soustředit legislativní a investigativní pozornost právě na tyto obecně nejrozšířenější typy zbraní. Nejvýznamnějším regionálním dokumentem, sdružující řadu státních i nestátních aktérů, je *Nairobská deklarace o problému šíření nelegálních malých a lehkých zbraní (Nairobi Declaration on the Problem of the Proliferation of the Illicit Small Arms and Light Weapons)*, podepsaná

---

⁴ Příkladem *one-party-state*, tj. stranický systém založený na vůdčí pozici jedné politické strany, může být Eritrea, Etiopie nebo Súdán. V těchto zemích je vládnoucí režim doprovázen přísnou opoziční cenzurou – viz přijetí protiteroristického zákona v Etiopii, který i přes svůj název, podle organizace Human Rights Watch negativně postihuje zejména místní opoziční média a tím i související svobodu projevu.

ministry zahraničí 10 států v okolí afrického Rohu v keňském hlavním městě Nairobi v květnu 2000, a poté revidována v roce 2004 jako *Nairobský Protokol*. Ta se stala stěžejním pilířem pro vznik a fungování dalších institucí kooperující na mezistátní úrovni. Jejím cílem je sladit a zároveň posilovat právní legislativu mezi jednotlivými členskými státy, aby tak bylo dosaženo co nejefektivnější spolupráce. Zlepšovat by se tak mělo vymáhání práva oblastními institucemi, jako jsou soudy a policejní složky, v jejichž struktuře by mělo dojít k řadě instrumentálních změn. Dalšími body spolupráce je sběr zbraní, munice i komponentů a jejich následná bezpečná a kontrolovaná fyzická likvidace za přítomnosti pověřených specialistů; demobilizace a reintegrace ozbrojených složek; navazování těsných vztahů mezi policejními sbory a vzájemná výměna informací; a v poslední řadě také osvěta a vzdělávání veřejnosti v problematice zbraní.

S návazností na Nairobskou konferenci postupně vzniklo nebo bylo začleněno několik detailněji zaměřených projektů, tzv. Národní akční plány (National Action Plans, NAP).⁵ Mezi ty nejdůležitější se řadí Regionální centrum SALW (Regional Centre on Small Arms and Light Weapons, RECSA), Východoafrický výbor policejních náčelníků (Eastern African Police Chiefs Committee, EAPCCO), Orgány národního ústředí (National Focal Points, NFP), Východoafrické společenství (East African Community, EAC) a Východoafrický akční plán na zbraně SALW (Eastern Africa Action Network on Small Arms, EAANSA).

---

⁵ Maze, K.; Rhee, H.: International Assistance for Implementing the UN Programme of Action on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects. Case Study of East Africa. UNIDIR, July 2007. [online]. Dostupný z: <<http://www.unidir.org/ouvrages/pdf-1-92-9045-007-A-en.pdf>>. [cit. 20.04.2012].

Efektivita spojená s funkčním soudním aparátem, který by měl mít efektivní nástroje k zásahu proti ilegálnímu obchodu se zbraněmi a korupčnímu chování. Bez tohoto prvku nelze efektivně vykonávat či vymáhat jak mezinárodně přijaté smlouvy, tak regionální opatření namířené proti nelegálnímu transferu zbraní. V současnosti, zhruba více jak 60% afrických států nedisponuje zákonnými opatřeními proti boji se zbraněmi a pouhých 24% z nich má v legislativě zahrnuty zákony konkrétně se zabývající přepravními podmínkami, které lze aplikovat i na nelegální transfer zbraní (GRIP 2013). V některých případech nelze propadnout značnému pesimismu v otázkách zavádění některých zákonů, jelikož v některých státech díky konfliktům téměř neexistovala jakákoliv akceschopná vláda, která by přijala adekvátní opatření. V rozměrech Afrického Rohu můžeme zmínit především Somálsko, které se už více jak desetiletí drží na posledních místech tzv. *failed state indexu* (FFP 2013).

V souvislosti se zákony samotnými a jejich podobou či zněním by nemělo docházet k jasnému vymezení se státních úřadů pouze a jenom na nelegální činnost či zboží s ní spojené. Pro zvýšení efektivity ze strany jednotlivých zákonů, by se měla kontrola vztahovat i na pohyb běžného zboží a osob, mezi kterými je ve většině případů ukryt kontraband.

Politická vůle však nesouvisí pouze se státy samotnými či jejich vnitropolitickými záležitostmi, ale také s okolními státy, s nimiž by měla být podporována integrace umožňující rychlejší reakci schopnost a pružnost při řešení krizových situací. Jednou z nich je např. výměna důležitých informací vedoucí k efektivnějšímu boji se zbraněmi – v podobě přístupu

k databázím podezřelých osob nebo soupisům samotných zbraní, které tak mohou být snáze a hlavně včas odhaleny. Jejich vlastníci by navíc mohli být tvrději sankciováni při zjištění, že drží nelegálně vlastněnou zbraň ve vlastním či cizím státě.

5.3 Financování a korupce

V této podkapitole věnované financování a potažmo korupci bychom si nejprve měli rozlišit od koho a ke komu je rozvojová pomoc směřována. Rovněž by měly být rozděleny jednotlivé úrovně, skrze které finanční prostředky často proudí. Význam této kapitoly přímo koresponduje s efektivitou a distribucí rozvojové pomoci, což dokazuje řada publikací od předních ekonomů a expertů spojených s rozvojovou pomocí.

Jeden z dalších rozměrů korupce se zbraněmi přímo spojený, je nelegální rozprodávání zbraní mimo státní bezpečnostní složky jako je armáda nebo policie. Nepřímo se tak dostáváme zpět o kapitolu výše, resp. k účinným soudním instancím a orgánům, které by tyto viníky adekvátně postihovaly.

5.3.1 Samotné nastavení zahraniční pomoci

Kritika „rozvojového průmyslu“, jehož počátkem bylo pravděpodobně ustanovení mezinárodního finančního a monetárního systému na sklonku Druhé světové války v roce 1944. Ten nepřímo způsobil prostřednictvím půjček, zadlužení nově vzniklých afrických států, které je počátkem 80. let nebyly schopné řádně splácet. Mezinárodní měnový fond nabídl restrukturalizaci dluhů a vybízel vlády k restrukturalizaci ekonomiky, vedené centrálním plánem, jehož cílem byla

liberalizace trhu a zavedení tržní ekonomiky. Po zbytek období studené války tak byla poskytována finanční pomoc bez ohledu na zdejší korupci a míru stability či demokracie. Během 90. let pak následovaly iniciativy pro rozvoj demokracie, která byla podmínkou pro přijetí finanční pomoci určené na rozvoj. (Moyo 2009; Petříčková 2011: 112).

Současná podoba poskytování financí v rámci rozvojové je nastavena tak, že se realizuje v drtivé většině skrze určitý projekt, který je nabídnut vládě, které je poskytnuta v rámci tohoto programu asistence při jeho realizaci. Jak však podotýká Collier ve své knize Miliarda nejchudších:

„Takový přístup je však těžkopádný a pro státy s rozumnou vládou se nehodí. Pravděpodobně je to ale přijatelný přístup pro země se slabou vládní mocí. Je v tom bohužel jeden háček: je známo, že projekty uskutečňované ve státech se slabou vládou a s nedostatečnými politickými opatřeními mají mnohem větší pravděpodobnost selhání.“ (Collier 2009: 138)

Špatné přerozdělování finančních prostředků např. vyšší finanční podpora státům se středním příjmem namísto státům s nízkým příjmem, což je ostatně problém i ČR (Horký 2010: 63).

5.3.2 Financování v rukou států

Politickou vůli k efektivním zákonným opatřením ovlivňuje rovněž fakt, že samotná rozvojová pomoc tvoří část státního rozpočtu daných států, což demotivuje výkonnou moc k samostatnému jednání, odrážející se následně i na tvorbě nových zákonů (Moyo 2009). Vše navíc odehrávající se na

korupčním pozadí. Takto přijímané finanční prostředky, které nejsou pečlivě kontrolovány jako např. daně, jsou zneužívané místními elitami (Petříčková 2011: 112). Lze tak říci, že „rozvojový průmysl“⁶ podporuje korupční chování, do kterého jsou pravděpodobně zapojeny státní i nestátní subjekty, resp. donoři i příjemci. Vložená suma do rozvojové pomoci, činící přes jeden bilion dolarů a výsledná minimální efektivita toto tvrzení jen podporují.

Korupční prostředí má pak za následek další negativní dopady s ní spojené – ekonomický útlum, tzv. *braindrain*⁷ a ošizené investiční projekty do bezpečnostních složek, zdravotnictví a vzdělání. Velký příjem peněz postihuje také diverzifikaci ekonomiky, která je poté vysoce závislá na proměnlivosti cen daných komodit na světových trzích nebo v případě zemědělství i na klimatických změnách.

Vzniklé trhliny v posledních třech sektorech, hrající klíčovou roli v rozvojové pomoci včetně boji se zbraněmi, musejí poté nahrazovat rozvojové agentury a celý cyklus vynakládání dalších „rozvojových finančních prostředků“ se jen upevňuje. Půjčky ze strany mezinárodních měnových institucí jsou navíc zaobaleny do nutnosti států splácet své úvěry (Moyo 2009).

---

⁶ Tím jsou myšleny zejména velké rozvojové agentury (viz. kapitola 3.4 rozvojové agentury), ve kterých je zaměstnáno natolik lidí, že je velmi obtížné kontrolovat a efektivně uplatnit přidělené finanční prostředky.

⁷ Odliv lidského kapitálu mimo území zasažené chudobou, nestabilitou a korupcí směrem za prací do zemí s lepšími socio-ekonomickými podmínkami.

6.3 Lidské zdroje a state-building

Jak přiznává i Dr. Raymond Gilpin z Afrického centra strategických studií (ACSS) – samotná Afrika prozatím nemá k dispozici patřičné kapacity a schopnosti na to, aby efektivně prováděla potřebnou agendu spojenou s efektivní kontrolou a registrací zbraní. To je velmi zásadní např. v situaci, kdy je to státech vyžadováno ze strany mezinárodních dohod o kontrolách a monitoringu pohybu zbraní. Tím se tak nabízí opět otázka, kde se nachází patřičný „starting point“, resp. čím bychom měly začít dříve – implementací mezinárodních smluv a externí (rozvojovou) pomocí nebo nejprve připravit samotné státy (Countryman et al. 2014)?

Odpovědi na tuto otázku se často různí. Tato práce se však snaží prosazovat cestu, která v ideálním případě prosazuje postupné budování a přípravu všech tří složek naráz. Mezinárodní smlouvy, státní legislativa i regionální rozvoj musí být co nejvíce synchronizovány tak, aby byla dosažena patřičná efektivita. V případě, kdy se naskytnou nějaké problematické body, je tak možné je včas implementovat a zahrnout do všech tří oblastí rozvoje.

V současnosti více jak 50% afrických států nedisponuje patřičným vybavením a personálními kapacitami, které by umožnily evidování zbraní a funkčnost registračních systémů v praxi (GRIP 2013).

Role států slábne v oblasti kontroly svých hranic, což stěžuje jak nedostatek personálu, tak i rozsáhlé neobydlené oblasti s nedostatečnou infrastrukturou a nehostinnými

přírodními podmínkami jako jsou pouště či nedostupné náhorní plošiny s hustou vegetací. Jinými slovy, i dobře připravený systém kontrol a patřičného vybavení, bude v místních podmínkách obtížně realizovatelný. Kooperace mezi zahraničními rozvojovými organizacemi a místním obyvatelstvem, které se dobře orientuje v těchto specifických podmínkách je bezpochyby nutnou podmínkou k úspěšnému provedení jakéhokoliv rozvojového projektu.

Aby byl legislativní rámec efektivní a vymahatelný, je zapotřebí správních orgánů, které takové právo budou řádně uplatňovat. V případě boje proti obchodu se zbraněmi jsou to zejména státem řízené policejní a jiné ozbrojené složky, zasahující přímo v terénu proti různým druhům kriminální činnosti. Členské státy Nairobské deklarace se však potýkají s neustálým nedostatkem kvalifikovaných sil a velkou mírou korupce v řadách policejních sborů a státních úředníků. Tento problém se státy snaží řešit spoluprací s řadou mezinárodních organizací a specialistů z řad cizích armád, které jim mohou nabídnout cenné zkušenosti s bojem proti organizovanému zločinu. Jedná se zejména o *peacebuildingové* a odzbrojovací projekty OSN, kooperaci policejních sborů s Interpolem, vojenský výcvik s americkým velením USAFRICOM nebo spolupráci v rámci Africké unie apod. Nově se do výcviku policejních a bezpečnostních jednotek zapojují i soukromé vojenské společnosti nebo je dokonce zcela nahrazují. Značná část projektů se však týká zejména regionální organizace RECSA a výkonného orgánu EAPCCO, kooperující zejména s Interpolem.

Konkrétní akce se tak zaměřují na problematické pašerácké stezky napříč státními hranicemi a jednotlivé způsoby transportu zbraní, prostřednictvím automobilů, civilních či nákladních letadel nebo lodí. Jsou tak posilovány zejména kontroly na důležitých hraničních bodech, letištních terminálech a v okolí přístavů. Cílem jsou však také odcizená vozidla, které často převáží určitý druh kontrabandu – nejčastěji drogy, alkohol a nelegálně držené zbraně.

V současnosti se policejní proti-opatření vztahují i na pobřežní vody v Adenském zálivu a přilehlém okolí v Indickém oceánu, kde se zaměřují na nelegální přepravu zbraní, dodávající zbraně pro vnitrozemský černý trh, na který jsou napojeny pirátské organizované skupiny. Intenzivní akce zaměřené na odzbrojení a fyzickou likvidaci zbraní, probíhají také v oblasti *Jonglei* v Jižním Súdánu, kde se následkem několika občanských válek a vzrůstajícího etnického napětí nachází enormní množství zbraní. O nic lépe na tom není ani sousední Somálsko, kde se jednotkám mise AMISOM podařilo odhalit výrobu a sklad munice, nacházející se na nejznámějším černém trhu Bakara v Mogadišu.

7 KOMPARACE VELKÝCH PROJEKTŮ S LOKÁLNÍMI A JEJICH VYHODNOCENÍ

Velký projekt týkající se post-konfliktní rekonstrukce OSN v Somálsku.

Rovněž důležité zvolit to, jak dlouho by měl daný projekt trvat – zde je ve hře krátkodobá, střednědobá nebo dlouhodobá perspektiva.

7.1 Post-konfliktní rekonstrukce v Rohu Afriky

V rámci této podkapitoly je zhodnocena současná pozice a výsledky zcela ojedinělé post-konfliktní rekonstrukce v rámci mise OSN UNOSOM, jejíž mandát byl ustanoven 3. června 2013 na základě přijaté rezoluce RB OSN č. 2102. Mandát je určen na dobu jednoho roku, ale s okamžitou platností jej lze prodloužit, s čímž se de facto počítá. Přítomnost mírových jednotek OSN lze však datovat už mnohem dříve, do ne zrovna chvályhodného období 90. let, které znamenaly pro dnešní mise velké ponaučení. Dalšími dokumenty, na základě kterých bude provedena analýza činnosti a efektivity této mise budou samotné dokumenty mise UNOSOM a dřívější velmi obsáhlá zpráva monitorovací skupiny pod označením S/2011/433 ustanovené rezolucí RB 1906 (2010). Jejím cílem bylo sledovat a podat zprávu o efektech předchozích rezolucí RB č. 751 (1992) a 1907 (2009), týkající se uvalení embarga na dovoz zbraní do Somálska a Eritreje, kde docházelo k závažným porušováním lidských práv a k dlouhotrvajícímu konfliktu. Jednou z jeho příčin byly stávající i nově dopravované zbraně – zejména zbraně SALW. Zhodnocení bude provedeno na základě nedávné rezoluce RB č. 2142 (2014).

Ještě předtím však bude věnována pozornost komplexnímu charakteru zdejšího konfliktu, který by měl být brán v potaz jak ze strany současné, tak i ze strany přicházející rozvojové pomoci.

Během konfliktů i po nich získávají úzké skupiny obyčejného obyvatelstva nebo elity, někdy označované jako *warlordi*, moc do svých rukou (Rudincová 2009: 64-74). Svoji roli zde může sehrát i úsilí společensky potlačovaných skupin o

změnu svého postavení v rámci místní společnosti. Ve finále se vždy ale tyto snahy o převzetí moci transformují do podoby politické či ekonomické, která zásadně ovlivňuje nejen politické prostředí vzniklé po ukončení konfliktu, ale také pohyb zbraní nebo cenu základních komodit jako jsou paliva a potraviny. Ty tak musejí být buď dováženy anebo jsou produkovány samotnými *warlordy*, kteří prostřednictvím nich dále upevňují svoji moc.

Ti samí aktéři, kteří destabilizují zemi během ozbrojeného konfliktu, tak mají úměrně vysoký podíl i během post-konfliktního období na import či export nelegálních zbraní a navíc determinují i ceny místních tolik cenných surovin. Z této ekonomické moci těží i při svém pozdějším získávání politické moci a postupné infiltraci orgánů státu.

Pod zástěrkou služby kolektivu poté často následuje pronásledování opozice, ze které je stvořen státní nepřítel. Postupné vítězství ve volbách, pokud jsou vůbec uskutečněny, těmto skupinám přináší kromě možných státních příspěvků za vítězství především přístup k výše zmíněným financím protékající např. přes ministerstva. Do celého procesu jsou rovněž zapojeni obchodníci se zbraněmi, kteří nechtějí přijít o své zisky z uzavřených zbrojních zakázek a v jejich zájmu je tak upevňování stávajících vazeb na vítěznou stranu, se kterou během konfliktu spolupracovali. Tato „kriminální lobby“ mohou dokonce změnit i původní cíle vůdců ozbrojených armád (Tesař 2007: 178-188).

Mezi nejčastější post-konfliktní aktivity vůdčí strany a na ní napojených kriminálních skupin patří pašování cigaret,

uprchlíků a žen, fingované reexporty, praní špinavých peněz, rozdělování daňových a celních privilegií mezi klientské firmy a v neposlední řadě také zpronevěra zahraničních dotací (Tesař 2007: 187).

Dělba moci a ekonomického prostoru představuje pro klientské sítě etablované za války natolik výhodné podmínky, že namísto vytváření fungujícího státu, ekonomiky a občanské společnosti je udržováno stálé napětí a nejistota, hrající ve prospěch dané mocenské skupiny v čele státu. Pokud tuto entitu vůbec za stát považovat (Tesař 2007: 186-187).

V tomto případě, je tak velmi obtížné směřovat a účinně vykonávat rozvojovou pomoc, jejíž efektivita mnohdy závisí právě na spolupráci a zapojení státu do celého procesu. Díky tomu by tak mělo být v obecném zájmu všech zúčastněných stran, jejichž zájem je rozvoj regionu a boj s obchodem se zbraněmi tyto inklinované sítě napojené na nelegální aktivity a šedou ekonomiku rozplést a jasně se vůči nim pokud je to možné vymezit. Často jsou totiž využívány jako „legální brána“ pro zakázky, které však ve své podstatě mnohdy skrývají tunel, přes který putují jak špinavé peníze, tak i zbraně a další nezákonné zboží. Takto nastavené podmínky rovněž mohou sloužit k rozprodávání a defraudaci humanitární a rozvojové pomoci.

Po této rekapitulaci možných rizik, které se vztahují jak na velké projekty, tak na ty malé bych se nyní rád zaměřil na konkrétní kritické zhodnocení dosažených cílů v rámci těchto projektů.

K těm největším post-konfliktním rekonstrukcím v oblasti Rohu Afriky patří bezesporu např. projekt na obnovu somálského státu, který probíhá pod vedením OSN a Africké Unie (AU). Než přistoupíme k samotnému posouzení tohoto projektu, bylo by vhodné poukázat na kritéria, jakými lze úspěšnost a efektivitu tak velkých operací vůbec hodnotit. Poslední část bude věnována rekapitulaci v rámci dosažených výsledků v boji se zbraněmi.

To, zda lze chápat misi jako úspěšnou nebo ne je velmi obtížné a názory se v tomto ohledu různí. Důvodem je to, že úspěch jednotlivých bodů operace směřujících ke zlepšení situace v oblasti zasažené konfliktem, lze poměřovat pomocí různých kritérií. Jedním z nich je hodnocení toho, do jaké míry se podařilo dané misi naplnit její mandát. Dalším možným přístupem je to, jak moc se povedlo zabránit násilí v dané oblasti⁸, včetně jeho rozšíření do okolních zemí. Samozřejmě také s ohledem na to, zda se konfliktní potenciál podařilo vyřešit úplně.⁹ Do spektra kritérií je možné samozřejmě zahrnout i kvantitativní kritéria v podobě počtu smrtelných obětí během období operace, počet uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, tzv. *Internally Displaced Persons, IDPs* (Waisová 2007: 119-121), ale také podle rozsahu demobilizace a odzbrojení, který nás bude v tomto kontextu zajímat nejvíce. Naopak mezi kvalitativní, které jsou rovněž po právu zdůrazňovány, patří zmírnění lidského utrpení nebo rozvoj míru a spravedlnosti spojené s průběhem voleb nebo mírou nezávislosti soudního aparátu. V posuzování úspěšnosti mírových misí jsou dále zohledňovány faktory spojené s mírou její připravenosti nebo do

---

⁸ Ve smyslu managementu konfliktu, odpovídající účelu operací první generace.

⁹ To odpovídá účelu operací druhé generace ve smyslu *conflict resolution*.

jaké míry si dokázala efektivně počínat v obtížných podmínkách daného prostředí. Kritickým faktorem zůstává samotný souhlas, vůle a kapacita státu i místních obyvatel v rámci podpory takovéto mise a převzetí odpovědnosti za řešení dalších potencionálních problémů. Kromě toho je nutné celý proces průběžně podporovat na základě budování a upevňování míru, aby tak nedošlo k opětovnému vypuknutí konfliktu. Požadavky na úspěch ze strany samotných vykonavatelů, kterými jsou v tomto případě samotné členské státy OSN je tudíž také to, aby panovala shoda na půdě Rady Bezpečnosti OSN, agentur OSN a v širší humanitární komunitě (Urbanovská 2008: 72-73).

Podle Urbanovské, vycházející ze svých předchozích studií se jeví jako nejdůležitějšími faktory v rámci mise OSN podpora v Radě Bezpečnosti OSN (dále jen RB) a vůle zneprátelených stran konflikt ukončit. Právě a jenom RB má v rukou moc rozhodnout o vyslání jednotek, uvalení dalších sankcí v podobě zbrojních embarg, přidělení posil v podobě rozšíření armádního či civilního personálu. Nejednotnost a nedostatečná flexibilita RB může vést k závažným problémům nebo k ohrožení samotné mise (Urbanovská 2008: 73).

Nyní se pokusíme zaměřit na jednotlivé kroky v rámci samotné mise UNOSOM se zaměřením na zbraně, se kterými souvisí proces odzbrojení, výcvik bezpečnostních složek nebo tzv. *arms management*. Na základě závěrečné zprávy vypracované v roce 2011 monitorovací skupinou OSN v Somálsku, který představuje dalekosáhle nejpodrobnější dokument o pohybu a dopadech zbraní v této oblasti, byla ustanovena celá řada opatření, které by měly přispět ke

zlepšení situace nejen v Somálsku, ale i sousedních zemí jako Keňa, Etiopie nebo Džibutsko. Jedná se např. o:

- (1) V rámci ohrožení míru a bezpečnosti by mělo dojít k okamžitému potlačení vzrůstajícího vlivu jednotek al-Shabab na území Keni, kde dochází k rekrutování nových členů.
- (2) Bez dalšího odkladu by měly být přijaty dodatky týkající se revize chybných částí rezolucí č. 1844 a 1907.
- (3) Provést okamžitou reorganizaci somálské přechodné vlády (TFG), která svým korupčním jednáním přímo ohrožuje bezpečnost a celistvost somálského státu.
- (4) Uvalení všech opatření, která by zkomplikovala financování jednotek al-Shabab v oblasti jako např. přerušení obchodního styku s pirátskými přístavy nebo omezení nepřímé podpory ze strany arabských států Zálivu.
- (5) Propojení zbrojního embarga s operacemi NATO a EU probíhajícími na moři proti pirátským aktivitám.
- (6) Spustit asistenční program mezi experty OSN a autoritami somálského státu na podporu bezpečnosti zahrnující mimo jiné: pomoc při správě inventáře zbraní, jejich registraci, manipulaci a použití při obraně.

Zpráva zahrnuje mnohem více bodů, nicméně nás v tomto ohledu bude nejvíce zajímat splnění podmínek obsažených v bodu č. 6, který je zmiňován v nedávno přijaté rezoluci RB č. 2142 (2014) a dalších zprávách ze strany samotné mise UNSOM. Výsledkem monitoringu je doporučení

pro znovuoobnovení celoplošného embarga na dovoz zbraní do Somálska, a to na základě rezoluce RB č. 2036 (2012), 2093 (2013) a 2111 (2013). Hlavním důvodem, který je v této zprávě uveden je ohrožení bezpečnosti okolních států, ale i celosvětového společenství. Toto závažní tvrzení je dále rozváděno do několika bodů, jež se opírají o důkazy svědčící v prospěch stále silného postavení jednotek al-Sbabab, které systematicky provádějí bombové útoky jak na území Somálska, tak v sousedních státech jako např. Keňa.

Zpráva však není pouze kritická, především co se znovuoobnovení zbrojního embarga týče. Velmi pozitivně totiž hodnotí průběh transformace somálské vlády, která např. v roce 2012 přijala po dlouhých desetiletích konečnou verzi nové Ústavy. Kromě toho jsou kladně hodnoceny opatření zefektivňující správu a nakládání zbraní SALW, určených pro nově vznikající somálské bezpečnostní složky, ale i ty v rámci získané v procesu odzbrojení. S tím tak souvisí i udělená výjimka v rámci přijatého embarga, která se vztahuje na zbraně určené na podporu somálských bezpečnostním složkám.

V rámci závěrečného zhodnocení tak kladně zhodnotit především práci pozorovatelů pracující pro *Monitorovací skupinu Somálsko-Eritrea (Somalia and Eritrea Monitoring Group's, SEMG)*. Na základě jejích doporučení došlo k většímu zapojení samotné somálské vlády, jejíž kroky byly pod větším dohledem. To jen podporuje význam důkladně prováděného monitoringu ze strany nezávislých pozorovatelů, které nelze během post-konfliktní rekonstrukce nahradit samotnými státními úředníky.

7.2 Úspěšnost malých projektů ze strany NGOs

Malé projekty nevládních organizací (NGOs) v porovnání s misemi OSN jsou cíleny mnohem více na osobní kontakt s místními komunitami, se kterými spolupracují v daném regionu po delší dobu, což mnohem více podporuje udržitelnost takové projektu. To však neznamená, že by spolu obě strany nespolupracovaly. Dosažením úspěšnosti jak velkých, tak malých rozvojových projektů lze jen na základě jejich synchronizované kooperace, do které je zapojena rovněž místní samospráva i centrální vláda. Sdílené informace by poté měly být využity v rámci udržitelného rozvoje v budoucnu.

Celý projekt ze strany NGO Danish Demining Group (DDG), zaměřující se na snížení násilí prostřednictvím redukce zbraní SALW v Somálsku, se úspěšně rozběhl už v roce

8 ZÁVĚR

Téma zbraní je pravděpodobně nikdy nekončícím dilematem mezi dobrem a zlem. Jedním z možných řešení je mikrofinancování.

Ačkoliv termín *rozvojová pomoc* ve spojitosti právě s mikrofinancováním není žádnou novinkou. Velkému zadostiučiní a pozornosti je mu věnováno až v posledních desetiletích na základě úspěšné realizace řady regionálních projektů, do kterých je zapojována místní komunita. A v neposlední řadě, je jeho úspěch podpořen neúspěchem předešlých projektů velkých rozměrů, které jak se ukazuje,

nemají kýžený efekt a ztrácí na popularitě i mezi velkými rozvojovými aktéry.

Díky tomu je toto téma umístěna na závěr celé práce, jelikož podle mnohých, se kterými bezesporu souhlasím, představuje řešení tam, kde jiné projekty selhávají. Nelze je však použít všude a mají své limity i rizika, které z něj překvapivě dělají jeden z nejobtížnějších podnikatelských sektorů. A to především z toho důvodu, že je třeba se velmi dobře vyznat v místních podmínkách a pečlivě se domluvit a poznat místní komunitu s jejich potřebami.

9 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Dokument organizace

UN Security Council. Small Arms Report. 22 August 2013.

Arms Trade Treaty (ATT). In: *United Nations Treaty Database*. New York, 13-05-2013. Dostupné z: <https://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf>.

Arms Trade Treaty: Signature and Ratification. In: New York: UN Secretariat, Office of Legal Affairs, Treaty Section, 2013, s. 7. Dostupné z: http://www.un.org/disarmament/ATT/docs/ATT_info_kit.pdf

UN Security Council: Report of the Secretary-General on Sudan. Resolution 1556 (2004), S/RES/1556 (2004), 30 July 2004. [online]. <http://www.un.org/Docs/sc/unsc_resolutions04.html>. [cit. 24.04.2014].

9.2 Monografie

Rozvojová pomoc nestačí: alternativní politické přístupy k chudobě a bezmoci ve světě. Editor Petr Lebeda, Ivan Lukáš. Praha: Pražský institut pro globální politiku - Glopolis, 2009, 40 s. ISBN 978-802-5467-879.

JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, xvii, 269 s. ISBN 80-717-9795-2.

COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších: proč se některým zemím nedaří a co s tím*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 251 s. ISBN 978-807-3670-979.

COLLIER, Paul a Anke HOEFFLER. *Greed and Grievance in Civil War*. The World Bank, CEPR and CSAE, 2000, 50 s.

MOYO, Dambisa. *Dead aid: why aid is not working and how there is a better way for Africa*. 1st American ed. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2009, xx, 188 p. ISBN 03-741-3956-3.

SVITÁKOVÁ, Jiřina. *Mikrofinancování z dobré i stinné stránky: aneb... jak to funguje a zkušenosti českých organizací*. 1. vyd. Brno: Nadační fond Microfinance, 2011, 89 s. ISBN 978-802-6009-429.

EDITED BY INDERMIT S. GILL, Edited by Indermit S. Todd Pugatch. *At the frontlines of development: reflections from the World Bank*. Washington, D.C: World Bank, 2005. ISBN 978-821-3604-185.

MENGISTEAB, K.; YOHANNES, O. *Anatomy of an African Tragedy. Political, Economic and Foreign Policy Crisis in Post-Independence Eritrea*. Red Sea Press: Asmara 2005, 310 s.

ONDŘEJ, Jan. *Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. 2. vyd., Aleš Čeněk: Plzeň 2008. 343 s.

HRABÁLEK, Martin. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. 1. vyd. Editor Josef Smolík, Tomáš Šmíd, Vladimír Vačura. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, 204 s. ISBN 978-802-1044-388.

WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Aleš Čeněk, Plzeň 2011, 250 s.

WAISOVÁ, Šárka a kol. *Slabé státy: Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Aleš Čeněk: Plzeň 2007, 295 s. ISBN 978-80-7380-069-7.

ZÁHOŘÍK, Jan. *Subsaharská Afrika*. Nakladatelství Lidové noviny: Praha 2010, 179 s. ISBN 978-80-7422-021-0.

ZÁHOŘÍK, Jan. *Ohniska napětí v postkoloniální Africe*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2012, 274 s. ISBN 978-802-4619-613.

BEALL, Jo. *Invention and intervention in African cities*. London: Global [distributor], c2011, 51 p. Carl Schlettwein lectures, v. 6. ISBN 36-438-0106-8.

MEKONNEN, Daniel R. et al. *The Horn of Africa at the Brink of the 21st Century: Coping with Fragmentation, Isolation and Marginalization in a Globalizing Environment*. Daniel Eds. R. Mekonnen, Mussie Tesfagiorgis. Felsberg, 2013, 215 s. Editions eins. ISBN 978-3-933184-99-3.

EASTERLY, William Russell. *Břímě bílého muže: proč pomoc Západu třetímu světu selhává?*. Vyd. 1. Překlad Jaroslav Veis. Praha: Academia, 2010, 454 s. XXI. století, sv. 7. ISBN 978-802-0017-765.

LABROUSSE, Alain. *Drogy, peníze a zbraně*. Vyd. 1. Praha: Themis, 1998, 495 s. ISBN 80-858-2154-0.

ADAMCOVÁ, Lenka. *Úvod do rozvojových studií*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006, 297 s. ISBN 80-245-1057-X.

ADAMCOVÁ, Lenka. *Rozvojová ekonomika*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1515-1.

HORKÝ, Ondřej. *Česká rozvojová spolupráce: diskursy, praktiky, rozpory*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010, 165 s. Studie (Sociologické nakladatelství), 67. sv. ISBN 978-807-4190-407.

PRUNIER, Gérard. *Darfur: the ambiguous genocide*. Rev. and updated ed. Ithaca, NY: Cornell University Press, c2007, xxiii, 236 p. ISBN 978-080-1446-023.

HOCH, Tomáš. *Základy rozvojové pomoci*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007, 152 s. ISBN 978-80-7368-370-2.

MARKAKIS, John. *Ethiopia: the last two frontiers*. S.l.: James Currey, 2013. ISBN 978-1-84701-074-2.

NUNOW, Abdirizak Arale. *Pastoralists and markets: livestock commercialization and food security in north-eastern Kenya*. Leiden: African Studies Centre, 2000. ISBN 90-544-8042-4.

Capacity building in Africa: an OED evaluation of World Bank support. Washington, D.C.: World Bank, 2005, xvii, 92 p. ISBN 08-213-6242-9.

WAIŠOVÁ, Šárka. *Atlas mezinárodních vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 158 s. ISBN 978-807-3800-154.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 978-807-3803-124.

9.3 Příspěvek ve sborníku

KOCOUREK, Aleš. Otázka efektivity rozvojové pomoci. In: *Chudoba a bohatství v současném světě: sborník z konference*. Editor Šárka Waisová. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, s. 56-66. ISBN 8086898865.

URBANOVSKÁ, Jana. Hodnocení úspěšnosti operací OSN na udržení míru se zaměřením na Afriku. *Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce: sborník vybraných příspěvků z konference pořádané Metropolitní univerzitou Praha ve spolupráci s Prague Security Studies Institute v Praze 22. listopadu 2008*. Editor Oldřich Bureš. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2008, 105 s. ISBN 978-808-6855-400.

9.4 Příspěvek v odborném periodiku

PIKNEROVÁ, Linda. *Africký mikroregionalismus: Rozvojové koridory a prostorové iniciativy v Jižní Africe*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 47, č. 1. ISSN 0323-1844.

SUCHÁNEK, Jiří. *Hodnotová východiska energetických strategií Číny a EU v Africe*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 1. ISSN 0323-1844.

PETŘÍČKOVÁ, Iva. *Recenze na knihu Dambisa Moyo: Dead Aid*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011, roč. 46, č. 1. ISSN 0323-1844.

AYALEW, Tekalign. *The Emerging Risks and Developmental Challenges to Children and the Youth in Ethiopia: The Case of Arba Minch Town*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and

Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 12-2012, VIII, č. 2. ISSN 1810-4487.

OLIKA, Tafesse. *Conflicts and Conflict Resolution in the Horn of Africa: Toward the Study of Regional Peace and Security*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 2008-2009, VI, 1-2. ISSN 1810-4487.

AMSALU, Aklilu. *Natural Resources Management Options for Farming in Highland Ethiopia*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 06-2004, II, č. 1.

RAHMATO, Dessalegn. *The Dynamics of Rural Poverty: Case Studies from a District in Southern Ethiopia*. Monograph series = Serie de monographs / Codesria. Institute of Development Research. Addis Ababa: AAU Printing Press, 1992, č. 2. ISSN 0850-2633.

KELBORO, Girma, Till STELLMACHER a Volker HOFFMAN. *Peacemaking from Within: The Tradition of Conflict Resolution in Northern Afar Ethiopia*. Ethiopian Journal of the Social Sciences and Humanities. Addis Ababa: AAU Printing Press, 06-2013, IX, č. 1. ISSN 1810-4487.

PHAM, J. Peter. *Pirates and Dragon Boats: Assessing the Chinese Navy's Recent East African Deployments*. Journal of the Middle East and Africa. Ed. J. Peter Pham. Washington DC: Routledge, January-June 2013, roč. 4, č. 1. ISSN 2152-0844.

FIALA, Vlastimil. *Jednostranné režimy v Africe: Teoretické a metodologické problémy výzkumu*. Vladimíra Dvořáková. Politologická revue. Praha: Česká společnost pro politologické vědy, 2006, roč. 12, č. 2. ISSN 1211-0353.

BÍLKOVÁ, Veronika. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Milan Kindl. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008, roč. 147, č. 1. ISSN 0231-6625.

MOCHŤAK, Michal. *Na cestě k zmluve o obchode so zbraňami*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012, roč. 47, č. 4. ISSN 0323-1844.

STOJANOV, Robert a Barbora DUŽÍ. *Migrace jako adaptace na změnu klimatu*. Mezinárodní vztahy. Šéfredaktor Vít Beneš. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013, roč. 48, č. 3. ISSN 0323-1844.

MOHAMED, Abdullahi Shirwa. *Somalia: Challenges and opportunities for building peace in Somalia: An insider's perspective on examples for local and international efforts*. The Eye on Ethiopia and The Horn of Africa Review. Addis Ababa, 01-2009, roč. 20, č. 163.

MENKHAUS, Ken. *Somalia: A Country in Peril*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.

MUGGAH, R. et al *Surveying armed violence, arms and victimization in Southern Sudan: findings and challenges*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.

KETSELA, Mulu. *Strengthening Economic Partnership And Creating A Common Vision For Sustainable Development In The Horn of Africa*. The Eye on Ethiopia and the Horn of Africa Review. Addis Ababa, 12-2008, roč. 20, č. 162.

9.5 Internetové zdroje

USA TODAY. More than 65 countries sign landmark Arms Trade Treaty. [online]. June 3, 2013 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <<http://www.usatoday.com/story/news/world/2013/06/03/arms-trade-treaty-united-nations/2386271/>>.

CRISIS GROUP AFRICA. *Somalia: Puntland's Punted Polls* [online]. Crisis Group, 19.12.2013, Africa Briefing No 97 [cit. 2014-02-20]. Dostupné z: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/somalia/b097-somalia-puntland-s-punted-polls.aspx>>.

UNU-WIDER. UN World Institute for Development Economics Research. [online]. Dostupný z: <<http://www.wider.unu.edu/>>. [cit. 2014-03-14].

Safer World: South Sudan Civilian Disarmament. February 2012. [online]. Dostupný z: <<http://www.saferworld.org.uk/smartweb/resources/view-resource/637>>. [cit. 21.04.2014].

<http://ploughshares.ca/pl_publications/small-arms-and-light-weapons-in-the-horn-of-africa/>.

Danish Demining Group: Community Safety in Mogadishu. 23 February 2012. [online]. Dostupný z: <<http://www.danishdemininggroup.dk/news/news/artikel/community-safety-in-mogadishu/>>. [cit. 21.04.2014].

9.6 Working papers

BRENTON, Paul a Mombert HOPPE. *The African Growth and Opportunity Act, Exports, and Development in Sub-Saharan Africa: Policy Research Working Paper*. Washington: The World Bank, August 2006, 28 s.

ŠRÁMKOVÁ, Katarína. *Lidská práva v kontextu zahraniční rozvojové spolupráce*. Praha: FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2011, 30 s. ISBN 978-80-904395-8-0.

ZÁZVORKOVÁ, Marie, Jana MILÉŘOVÁ a Zuzana DUDOVÁ. *Zpráva FoRS o zahraniční rozvojové spolupráci ČR za rok 2011: hodnotící zpráva nevládních neziskových organizací sdružených ve FoRS - Českém fóru pro rozvojovou spolupráci*. Praha: FoRS - České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2012, 50 s. ISBN 978-80-905375-0-7.

9.7 Příspěvek z konference

COUNTRYMAN, Thomas, Raymond GILPIN a Jennifer G. COOKE. Africa and the Arms Trade Treaty. In: [online]. 23. 04. 2014 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <https://csis.org/event/africa-and-arms-trade-treaty>

9.8 Akademická práce

RUDINCOVÁ, Kateřina. *Islám v Somálsku*. Diplomová práce. Západočeská Univerzita, fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Jan Záhořík, Ph.D.

DVOŘÁK, Petr. *Obchod se zbraněmi v oblasti Adenského zálivu*. Plzeň, 2012. Bakalářská práce. Západočeská Univerzita, Fakulta filozofická. Vedoucí práce Jan Záhořík.

9.9 Webové stránky

Africa Centre for Strategic Studies. [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://africacenter.org/>.

The Failed States Index 2013 (FFP). [online]. [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://ffp.statesindex.org/rankings-2013-sortable>.

United Nations Treaty Collections (UNTC) [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/DB.aspx?path=DB/MTDSG/page1_en.xml.

Concord: European NGO confederation for relief and development [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <http://www.concordeurope.org/>.

United Nations Office for Disarmament Affairs(UNODA): Arms Trade Treaty (ATT). [online]. [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <<http://www.un.org/disarmament/ATT/>>.

Arms Control Association [online]. 2013-2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <<https://www.armscontrol.org/>>.

Aid Watch. [online]. 2013-14 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <<http://aidwatch.concordeurope.org/>>.

African Development Bank (AfDB) [online]. 2014 [cit. 2014-04-30]. Dostupné z: <<http://www.afdb.org/en/>>.

African Union: Peace and Security - Somalia. 1963-2014. [online]. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <<http://www.peaceau.org/en/resource/documents?keywords=somalia&organ=&theme=&conflict=&location=&txtEndDate=yyyy-mm-dd&txtStartDate=yyyy-mm-dd&txtDate=yyyy-mm-dd&orderByDate=newest&orderByDate=alpha-a-z&searchMethod=all&fulltextsearch=0>>.

Governance - Social Development - Humanitarian - Conflict (GSDRC): Partnership of research institutes [online]. 2014. vyd. [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <<http://www.gsdr.org/>>.

NORWEGIAN COUNCIL FOR AFRICA. [online]. 2014 [cit. 2014-05-01]. Dostupné z: <<http://www.afrika.no/English/index.html>>.

10 RESUME

The main point of this thesis related with development aid is to bring a new idea within current discussion within mening new agenda for future.

11.1 Referenční seznam zkratk

CSP () – Programy rozvojové spolupráce s prioritními zeměmi

ECOSOC – Hospodářská a sociální rada OSN

EDF – Evropský rozvojový fond

EIB – Evropská investiční banka

MDGs (Millenium Development Goals) – Rozvojové cíle tisíciletí